

Győri Ítéltábla

Az ügy száma: Gf.II.20.191/2024/8/I.

A felperes: Felperes1

(Cím6)

A felperes képviselője: dr. Seres Petra Rita kamarai jogtanácsos

Az alperes: Alperes1

(Cím2)

Az alperes képviselője: dr. Bölcskei-Molnár Katalin

(Cím10)

A per tárgya: szerződésszegéssel okozott kár megtérítése

Az elsőfokú bíróság neve és fellebbezéssel támadott határozatának száma:

Tatabányai Törvényszék

16.G.40.117/2023/35.

A fellebbezést előterjesztő fél és a fellebbezés sorszáma:

felperes, 36. sorszám

alperes, 38. sorszám

Í t é l e t

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a felperes elsődleges keresetét elutasítja. Mellőzi az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezéseit.

Az ítéltábla a felperes másodlagos keresetét is elutasítja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 49.179.543,- (Negyvenkilencmillió – egyszázhetvenkilencezer – ötszáznegyvenhárom) Ft tőkét és annak 2023. július 8. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8 százalékponttal növelt késedelmi kamatát és 2.902.355,- (Kettőmillió – kilencszázkettőezer – háromszázötvenöt) Ft elsőfokú perköltséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül a felperesnek 741.998,- (hétszáznegyvenegyezer – kilencszázkilencvennyolc) Ft másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

I.

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a peres felek 2022. február 15. napján takarmánykukorica adásvételi szerződést kötöttek, melyben az alperes 1328,1 tonna takarmánykukorica felperes részére történő átadását vállalta 75.000,- Ft/tonna vételáron. A szerződés 5. pontja szerint a szállítási határidő kezdete 2022. augusztus 15. napja, a határidő vége 2022. december 31. napja. A szerződés 1. számú melléklete szerint a szolgáltatott termény aflatoxin tartalma legfeljebb 10 mikrogramm/kg lehetett.

[2] A szerződés részét képező általános szerződési feltételek (2. sz. melléklet) 7.3. pontja nem teljesítés esetére az át nem adott termény szerződéses ellenértékének 20%-a kötbérként történő megfizetését írta elő. Az általános szerződési feltételek 8.1. pontja szerint a szerződés kiegészítése, módosítása, megszüntetése kizárólag írásban érvényes. Az írásbeliség követelménye ezen túlmenően a szerződő felek minden olyan egyéb jognyilatkozatára is vonatkozik, amely jogaik megalapozásával, megóvásával vagy gyakorlásával kapcsolatos, ideértve a határidők tűzését és a szavatossági kifogásokat. A 8.2. pont szerint a szerződést és az esetleg kapcsolódó szerződéseket a szerződő felek kizárólag cégszerűen aláírt okiratban módosíthatják.

[3] 2022. novemberében az alperes jelezte, hogy a régióban fellelhető takarmánykukorica aflatoxin fertőzött, így nem tud megfelelő minőségben teljesíteni, ezért nem is jelent készre terményt. 2022. november elején a peres felek megbeszélést tartottak a felperes székhelyén és abban állapodtak meg, hogy az elmaradt teljesítés miatt 2023. május 31-ig kártérítésként az alperes 60.000.000,- Ft-ot megfizet a felperesnek. 2022. decemberében a felperes írásbeli megállapodás-tervezetet készített. (1/F/6) 2023. elején az alperes közölte a felperessel, hogy nem írja alá az írásbeli megállapodás tervezetet és nem fizeti meg a 60.000.000,- Ft-ot. A felek közötti későbbi tárgyalások sem vezettek eredményre.

[4] A felperes 2023. június 29-én felszólította az alperest, hogy fizessen meg legkésőbb 2023. július 7. napjáig kötbér címén 19.921.500,- Ft-ot, és ezen felül fedezeti kártérítésként 49.179.543,- Ft-ot, valamint ezek késedelmi kamatát. A felszólítás tartalmazta, hogy az alperes a szerződés szerinti teljesítést megtagadta, erre tekintettel a felperes a szerződéstől eláll. (1/F/13) A felszólítást követően 2023. július 7. napján az alperes megfizetett a felperesnek 19.921.500,- Ft kötbért, ezen felül azonban további kifizetést nem teljesített.

II.

[5] A felperes megváltoztatott elsődleges keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 40.078.500,- Ft megállapodás szerinti kártérítés és annak 2023. június 1. napjától a kifizetés járó, a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:155. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamata megfizetésére. Másodlagos és harmadlagos keresetében a Ptk 6:141.§-a szerinti fedezeti vétel kötbért meghaladó többletköltsége, míg negyedleges keresetében elmaradt haszon címén egyaránt 49.179.543,- Ft és annak 2023. július 8. napjától számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Perköltségét a lerótt illeték (1.500.000,- Ft) összegében és 1.402.355,- Ft jogtanácsosi munkadíjban számította fel. (1. és 20. szám alatti irat)

[6] Elsődleges keresetében arra hivatkozott, hogy az adásvételi szerződés 2022. november elején – legkésőbb 2022. november 10. napján – megszűnt, mert az alperes a teljesítést jogos ok nélkül megtagadta. [Ptk. 6:183. § és Ptk. 6:179. § (1) bekezdés] A kialakult helyzet rendezésére a felek között szóban megállapodás jött létre, melyben az alperes vállalta 2023. május 31. napjáig 60.000.000,- Ft megfizetését. Az írásban megküldött megállapodás-tervezetet azonban nem volt hajlandó aláírni és 2023. januárjában már azt jelezte, hogy a szóbeli megállapodás létrejöttét sem ismeri el, majd 2023. július 7. napján csak a kötbér összegét fizette meg. Emiatt az alperes a szóbeli megállapodás szerinti kártérítés (60.000.000) Ft és a megfizetett kötbér (19.921.500,-Ft) különbözeteként további 40.078.500,- Ft megfizetésére köteles. A szóbeli megállapodásban foglaltak ellenére az 1/F/6. és 1/F/13. számú irataiban csak azért közölt elállást, hogy igazolhassa az adásvételi szerződés egyértelmű megszűnését, arra az esetre, ha valamely okból nem kerülne megállapításra a teljesítés megtagadása miatt a szerződés megszűnése.

[7] Másod - harmad és negyedleges kereseteiben egyaránt szerződésszegéssel okozott kárt érvényesített. A másodlagos keresetében az alperes szerződésszegését abban jelölte meg, hogy a terményt nem jelentette készre, majd a teljesítést jogos ok nélkül megtagadta. Ezt ő nem fogadta el, de kényszerűségből tudomásul vette és kárenyhítési kötelezettsége teljesítése körében gondoskodott az árumennyiség pótlásáról, illetve az adásvételi szerződéstől az 1/F/6. és 1/F/13. alatt csatolt dokumentumokkal el is állt. Az alperesi szerződésszegés szándékos volt, így az alperes a teljes kár megtérítésére köteles. [Ptk. 6:143. § (3) bekezdés; Ptk. 6:180. § (2) bekezdés]

[8] Fedezeti szerződés nem csak elállás és felmondás esetén (és nem csupán azt követően), hanem minden más olyan esetben is köthető, amikor a szerződésszegés miatt a teljesítési érdek kielégítése is meghiúsul, így a teljesítés megtagadása, illetve a lehetetlenülés

esetén is. (PJD2019.5.; Kúria Pfv.V.20.824/2012/6.; Győri Ítéltábla Gf.II.20.424/2008/6.) A bírói gyakorlat szerint pedig a szerződéses partner kiszolgálása érdekében a már meglévő árukészlet felhasználása a fedezeti vételhez hasonlóan érvényesíthető igény. (BH2004.191.) Emiatt az eredeti szerződésben kikötött ár és az észszerű időn belül megkötött fedezeti ügyletben szereplő ár közötti különbözetre kárként tarthat igényt. (BDT2003.890)

[9] Az alperessel leszerződött mennyiség az 1/F/7. alatt csatolt „Értékesítési szerződés” (GCV 15-22) teljesítését szolgálta, mely alapján ő - a vevője lehívása szerint - 2022. november 16., 17. 18. napjain volt köteles teljesíteni. A teljesítés megtagadása miatt az „Értékesítési szerződést” csak az 1/F/9. alatt csatolt szerződésekkel a teljesítés kezdő időpontját megelőzően már a tulajdonába kerülő terménnyel tudta teljesíteni, mert csak az volt olyan, ami a tulajdonában állt és a perbelivel egy rakodási körzetben állt a rendelkezésére. A pótláshoz felhasznált termény súlyozott átlag vételára 127.030,- Ft/t volt. A szerződésszegésből eredő kára a szerződésszegés miatt kiesett mennyiség pótlásra felhasznált saját termény átlagára és az alperessel megkötött szerződés szerinti termény vételár különbözete ($127.030,-\text{Ft/t} - 75.000,-\text{Ft/t} = 52.030,-\text{Ft/t}$), a teljes szerződés szerinti mennyiségre ($52.030,-\text{Ft} \times 1328,1 \text{ tonna} =$) 69.101.043,- Ft. Ezt csökkenti a 19.921.500,- Ft megfizetett kötbér, így a meg nem térült kára 49.179.543,- Ft.

[10] Harmadlagos keresete jogalapjához és összepszerűségéhez kapcsolódóan megismételte a másodlagos keresettel összefüggésben előadottakat. A kár mértékének meghatározása során azonban a Pp. 279. § (3) bekezdését és a Ptk. 6:531. §-a szerinti általános kártérítés szabályait is alkalmazni kérte és a tőzsdei ár mellett a mérlegelés körébe kérte vonni az F/22. alatti adásvételi szerződések szerinti árakat is. F/22 alatt csatolta a teljes időszakra vonatkozó takarmánykukorica felvásárlási szerződéseit, igazolandó a beszerzett kukorica költségét. Ezekből az alperesre legkedvezőbb szerződés szerint is 130.715,- Ft/t volt a vételár, ami a másod- és harmadlagos keresetnél figyelembe vett 127.030,- Ft/tonna vételárnál magasabb.

[11] A negyedleges keresete körében utalt arra, hogy a fedezeti vételt a jogelmélet egy része a tapadó kár, másik része az elmaradt haszon körében értelmezi, utóbbi esetben azonban az előreláthatóság vélelmezésével. Ezen jogi megítélésben álló bizonytalanság miatt előterjesztett negyedleges keresetében nem fedezeti vétel (a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kár), hanem elmaradt haszon címén kérte az alperest a másod- és harmadlagos keresetben foglaltakkal azonos összegben marasztalni.

[12] Az alperes védekezésében foglaltakra arra hivatkozott, hogy a perbeli esetben sem vis maiorról, sem a szerződés szerű teljesítés lehetetlenüléséről nincs szó, mert ahogy ő is tudott még 2022. novemberében takarmánykukoricát beszerezni, úgy ezt a termény nagykereskedelemmel foglalkozó alperes is megtehetette volna. A szerződés teljesítéséhez szükséges nem jelentősebb mennyiségű kukorica beszerzése nem jelenthetett számára problémát. Mentésülésre alapot adó okot pedig az alperes nem igazolt. Az általa csatolt igazolás szerint a tőzsdei ár 2022. novemberében 140.900,- Ft/tonna volt. A keresete alapját képező fedezeti vételei szerinti vételár a teljesítés megtagadása (azaz a szerződés megszűnése) időpontjában irányadó BÉT árfolyam alatt volt. Az alperes által elvárt cash-flow kimutatás csatolása szükségtelen, az a per eldöntéséhez nem ad többletinformációt és üzleti titkokat is tartalmaz. Szakértő bevonása is szükségtelen, mert a per tárgyát jogkérdés képezi.

[13] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a teljesítés elmaradásának oka az volt, hogy a tárgyév időjárási körülményei miatt nem csupán kevesebb kukorica termett az országban, de annak jelentős része határérték felett volt aflatoxinnal szennyezett. Mindez a szerződés 9. pontja szerinti vis maiornak minősül. Az elsődleges kereset vonatkozásában arra hivatkozott, hogy a felek között 2022. november elején nem jött létre a felperes által állított megállapodás. Szóban ilyen megállapodás az általános szerződési feltételek 8. pontjában írtakra figyelemmel nem is lett volna köthető. A további kereseteket érintően vitatta azt, hogy a GCV-15-22 számú „Értékesítési szerződés” teljesítése érdekében kötötte meg vele a per tárgyát képező szerződést a felperes, mert erre a szerződés nem utal. Vitatta azt is, hogy a kiesett mennyiséget éppen a másodlagos kereset szerinti (1/F/9. alatti) szerződésekkel pótolta a felperes. A felperes számára csak a 2022. novemberi megbeszélésen válhatott bizonyossá, hogy nem fogja teljesíteni a szerződésben kikötött mennyiséget, e szerződések pedig korábban, még 2022. április 22. és 2022. október 30. napja között jöttek létre. Az ÁSZF rendelkezései szerint fedezeti vételt a felperes eleve csak az elállást követően köthetett volna. Nem tisztázott, hogy mikor szűnt meg a szerződés, 2022. novemberében vagy 2023. június 29-én kelt felmondás alapján. Ha 2022. novemberében, úgy az azt feltételezi, hogy a felperes tudomásul vette a szerződés lehetetlenülését. A felperes árukészlettel és feldolgozó üzletággal is rendelkezik, így bármely szerződésére ráfogható az, hogy az volt a fedezeti vásárlás. Egy szerződést fedezeti jellege igazolásához szükséges a felperes teljes 2022. gazdasági évet érintő takarmánykukorica cash-flow-jának a vizsgálata. Tisztázandó az is, hogy mennyi takarmánykukorica szerződést kötött a felperes és azokat milyen mértékben teljesítették. E kérdések tisztázására könyvvizsgáló és mezőgazdasági szakértő kirendelését indítványozta, illetve kérte, hogy hívja fel a bíróság a felperest a teljes cash-flow kimutatás benyújtására.

III.

[14] Az elsőfokú bíróság ítéletével – az elsődleges keresetnek megfelelően - kötelezte az alperest, hogy fizessen meg felperesnek 15 nap alatt 40.078.500,- Ft-ot és annak a 2023. június 1. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatát, illetve perköltség címén 1.215.000,- Ft eljárási illetéket és 1.177.010,- jogtanácsosi munkadíjat. Megállapította, hogy az egyéb költségeiket a felek maguk viselik.

[15] Az alperes érvelésével szemben elfogadta azt, hogy szóban is létrejöhetett érvényes megállapodás a felek között a felperest ért kár megtérítésére. Az alperes 2022. november elején tett azon bejelentése ugyanis, mely szerint nem fog teljesíteni, mert nem tud megfelelő minőségben árut szállítani - akár a teljesítés megtagadásaként, akár lehetetlenülésként értékelve - a szerződés megszűnését eredményezte. [Ptk. 6:183. §; Ptk. 6:179. § (1) bekezdés] Az általános szerződési feltételek 8. pontja által előírt alakszerűség csak a szerződés keretein belüli nyilatkozatokra és a szerződés módosítására vonatkoztatható. A felek szóbeli megállapodása a már megszűnt szerződés keretein kívül jött létre. Emiatt a szóbeli megállapodásban vállalt összeg és az időközben megfizetett kötbér különbözete, valamint a megállapodás szerinti teljesítési határidőt követő naptól az elsődleges kereseti kérelem szerinti késedelmi kamat megfizetésére köteles az alperes.

[16] A szóbeli megállapodás létrejöttét tanú1 és tanú2 tanúk vallomása, az 1/F/6. alatt csatolt írásbeli megállapodás-tervezet léte és az alapján fogadta el bizonyítottanak, hogy

az alperes sem jelezte 2023. elejéig azt, hogy nem állapodik meg az alperessel. E tanúk vallomásával szemben nem fogadta el az alperesi ügyvezető személyes előadását és tanú3 tanúvallomását, figyelemmel arra is, hogy az írásbeli tervezet elkészítésének is az az észszerű magyarázata, hogy előtte a szóbeli megállapodás létrejött. Emellett tanú1 tanúvallomása szerint még 2023. januárjában is csak azt jelezte az alperesi törvényes képviselő, hogy át kell nézetnie a tervezetet jogással, azt azonban nem említette, hogy a megállapodás szerinti fizetési kötelezettség nem vállalható, holott ez jogász nélkül is eldönthető lett volna. A fizetéstől elzárkózás oka nem az lehetett, hogy nem jött létre 2022. novemberében a szóbeli megállapodás, hanem az, hogy 2023-ban a takarmánykukorica ára jelentősen mérséklődött. Az alperesi ügyvezető előadásából az volt megállapítható, hogy a jogással való egyeztetés ennek az értékelését takarta, holott ekkor már a szóbeli megállapodás az árak alakulásától függetlenül kötötte az alperest. A megállapodás létrejötte miatt már nem lett volna a felperes részéről alapja annak, hogy terményt követel. Ennek értelme sem lett volna, mert azt jelezte az alperes, hogy nem tud terményt szolgáltatni. Később, ha a terményt az alperes fel is ajánlotta volna, azt a megállapodásra figyelemmel a felperes már nem lett volna köteles elfogadni.

[17] A 2023. június 29-i felszólítás a kötbér és a kötbért meghaladó (fedezeti) kár megfizetésére, illetve az ugyanezen levélben szereplő elállás mind csak a felperes egyoldalú nyilatkozatai. Ezen egyoldalú nyilatkozatok nem módosíthatták sem az eredeti, sem a 2022. novemberében létrejött szóbeli megállapodást. Az elállás közlése téves is volt, mert a felek szerződése már 2022. novemberében megszűnt.

[18] Rámutatott, hogy a másod-, harmad- és negyedleges kereseteket nem kellett elbírálnia, így az azokhoz kapcsolódó tényállást a Pp. 342. § (3) bekezdése alapján nem is rögzítette. Az ezen keresetekhez kapcsolódó bizonyítást pedig – mint szükségtelent – mellőzte.

[19] A perköltségről a Pp. 21. § (5) bekezdése alapján a legmagasabb pertárgy értékű (azaz a másod-harmad- és negyedleges) kereset alapján határozott. Mivel az elsődleges kereset szerinti marasztalási összeg ennek 81%-a volt, így a Pp. 83. § (2) bekezdése alapján ilyen mértékű részleges pernyertességnek megfelelően kötelezte az alperest a felperes perköltségeinek megfizetésére, amit csökkentette az alperes által felszámított (1.066.037,-Ft+120.000,-Ft) elsőfokú perköltség 19%-os alperesi pernyertességére eső részével, azaz 225.347,-Ft-tal. Mivel az elsőfokú alperesi perköltség felszámításának jogszerűségét a felperes vitatta, rámutatott, hogy a csatolt ügyvédi munkadíj megállapodás és a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003 (VIII.22.) IM rendelet (Ükr.) 2.§-a alapján az alperesi képviselő jogosult a gépjármű amortizációs költségre és az üzemanyagköltségre. Közömbös, hogy azok az alperesi jogi képviselő, vagy az alperesi ügyvezető oldalán merültek fel, mert a Pp. 80. §-a értelmében mindkét esetben perköltségnek minősülnek.

IV.

[20] Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a felperesi keresetek elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[21] Álláspontja szerint, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás iratellenes és hiányos. Iratellenes annak tényként megállapítása, hogy 2022. november elején szóban megállapodás jött létre közte és a felperes között 60.000.000,-Ft kártérítés címén történő megfizetésére. (Elsőfokú ítélet [5]-[7] bekezdései.) Végig vitatta a per folyamán az ilyen tartalmú szóbeli megállapodás létrejöttét, s azt a per iratai sem támasztották alá. Iratellenes annak megállapítása is, hogy az adásvételi szerződés 2022. novemberében megszűnt. [Elsőfokú ítélet (7) bekezdés] Ezzel az elsőfokú bíróság a felek nyilatkozatain is túlterjeszkedett és megsértette a Pp. 2. § (2) bekezdését, mert a felperes egyetlen alkalommal sem nyilatkozott úgy, hogy a szerződés 2022. novemberében szűnt meg. Ennek ellentmond a 2023. június 29. napján kelt felmondás ténye is. Hiányos a tényállás, mert 2023. június 29. napján a felperes a szerződéstől nem csupán elállt [elsőfokú ítélet (6) bekezdés], de nyilatkozata azt is tartalmazza, hogy a felek tárgyalásai nem vezettek eredményre, ami alapján egyértelmű, hogy elállásáig a felperes is létezőnek tekintette a szerződést. Az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolása is hiányos, mert abban nem tért ki ezzel összefüggésben az ellenkérelmében foglaltakra. (35. sz. jegyzőkönyv 8. oldal).

[22] A felperes az elsődleges kereset körében csak annyit tudott bizonyítani, hogy a felek között 2022. novemberében volt egy személyes találkozó, amiből még nem következik az, hogy ott végleges és kötőerővel bíró megállapodás jött volna létre. Gazdálkodó szervezetek esetében elvárható az ilyen jelentőségű megállapodás írásba foglalása, különösen, ha a felek célja a kialakult helyzet rendezése, a további jogvita elkerülése. A szóbeli megállapodás létrejötte körében a felek szerződéses gyakorlata is vizsgálendő, mert az is a jogviszonyuk tartalmává vált. [Ptk. 6:65. § (5) bekezdés] A perbeli esetben a felek hosszú időre visszanyúló üzleti kapcsolatukban írásbeli megállapodásokat kötöttek egymással. A szóbeli megállapodásnak megfeleltetett megállapodás tervezet az ÁSZF előírásaitól eltérően szabályozta a nemteljesítés jogkövetkezményeit, így az az adásvételi szerződés módosítására irányuló tervezetnek tekinthető, s mint ilyenre alkalmazandó az ÁSZF 8. pontja szerinti alakszerűségi előírás is. Okszerűtlenül következtetett az elsőfokú bíróság arra, hogy a szóbeli megállapodás létrejöttét bizonyítja a megállapodás tervezet léte és annak ténye, hogy 2023. elejéig nem jelezte, hogy az abban foglaltakkal nem ért egyet, s hogy mindez csak akkor merült fel, amikor 2023-ban már mérséklődött a takarmánykukorica ára. A tanúk egybehangzó nyilatkozata alapján azzal ő nem mulasztott, hogy csak 2023. januárjában élt a tervezetre visszajelzéssel, mert a tervezetet eleve csak 2022. decemberében (az ünnepek előtt) kapta meg. Korábban merültek fel a helyzet megoldására, megoldási alternatívák, így életszerű, hogy a megállapodás tervezet megérkezéséig nem tudott nyilatkozni.

[23] tanú2 vallomása nem bírt jelentőséggel, mert információi közvetettek voltak, s azok tanúltól származtak. tanú1 pedig elismerte, hogy törvényes képviselő 2023. januárjában jelezte felé azt, hogy az alperesi képviselő a tervezetet csak 2022. decemberében kapta meg és még át kell néznie. (31. sz. jegyzőkönyv 9. oldal 1. bekezdés) tanú1 vallomása szerint pedig tanú3 2023. évben még tárgyalta az alperessel a szerződés teljesítéséről, de konkrét megállapodás nem született. A felperes szóbeli és írásbeli nyilatkozatai szerint sem volt a novemberi megbeszélés végleges megállapodás. Az elállás negyedik bekezdése maga is utal arra, hogy a felperest ért kár megtérítésére a felek ugyan tárgyalásba bocsátkoztak, e tárgyalások azonban nem vezettek eredményre. (1/F/13.) A felperes maga sem az állított megállapodás szerinti összeg megfizetésére, hanem kizárólag az ÁSZF jogkövetkezményei teljesítésére hívta fel őt.

[24] Kérte, hogy a fentiek fényében bizonyítás eredményét a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja alapján minősítse az ítéltábla okszerűtlennek. Állapítsa meg, hogy a felek közötti adásvételi szerződés 2022. novemberében nem szűnt meg, és ekkor a felek között szóbeli megállapodás nem jött létre kártérítés megfizetésére. A felperes eljárása amiatt sem felelt meg az ÁSZF 7. pontjának, mert fedezeti vételre csak az elállás (2023. június 29.) után lett volna jogosult, így a 2022. novemberi fedezeti vásárlásokra alapítottan kárigényt nem érvényesíthet. Emiatt nem csak az elsődleges, hanem valamennyi kereset jogalapja és összecszerűsége bizonyítatlan maradt, így - a Pp. 265. §-a alapján – valamennyi kereset elutasítandó. Mivel az elsőfokú bíróság valamennyi kereset vonatkozásában bizonyítást folytatott le, így a másodfokú bíróság valamennyi kereset tárgyában dönthet.

[25] Az eljárásjogi felülbírálat körében arra hivatkozott, hogy - amennyiben nincs helye az elsőfokú ítélet megváltoztatásának -, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolják az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértései. Nem indokolta meg az elsőfokú bíróság, hogy ha az ÁSZF hatálya nem terjed ki a szóbeli megállapodásra, úgy mi alapján volt illetékes az elsődleges keresetre. A Tatabányai Törvényszék kizárólagos illetékességét a szóbeli megállapodásra alapított elsődleges kereset vonatkozásában az adásvételi szerződésben szereplő alávetés nem alapozhatja meg. Az elsőfokú bíróságnak illetékessége hiányát a Pp. 30. § (2) bekezdése alapján hivatalból észlelnie kell. A 2023. június 29. napján kelt elállás tényével kapcsolatos érvelése indokolás nélkül történő figyelmen kívül hagyása és az illetékesség levezetésének elmaradása sérti a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését és az Alaptörvény XXVIII. cikk szerinti jogorvoslathoz való jogát, mert a hiányos indokolással szemben ellenérveit nem tudja kifejtteni.

[26] A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával, a teljes pernyertessége szerinti elsőfokú perköltségben kérte marasztalni az alperest. A javára megállapított elsőfokú perköltség (további 510.345,-Ft-tal) 2.902.355,- Ft-ra történő felemelését kérte. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság annak ellenére, hogy teljes egészében helyt adott az elsődleges keresetnek, mégis a részleges pernyertesség szabályai szerint állapított meg a javára perköltséget. A pernyertesség-pervesztesség arányát csak az érdemben vizsgált kereset alapján kell és lehet meghatározni. Ha a bíróság a látszólagos eshetőleges keresethalmazat bármely elemének helyt ad, úgy a felperest teljes pernyertesnek kell tekinteni. Amiatt is téves az elsőfokú bíróság perköltség számítása, mert az utolsó tárgyaláson kifogásolta, hogy az alperesi jogi képviselő két tárgyalás megjelenési költségét (87.214,- Ft üzemanyagköltség és amortizációs költség) felszámította, holott az alperesi jogi képviselő is az alperesi törvényes képviselő gépjárművével érkezett, így e költség az Ukr. szerinti ügyvédi költségként nem számítható fel.

[27] A felperes fellebbezési ellenkérelmében a per főtárgya tekintetében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségében (a lerótt fellebbezési illeték és 701.178,-Ft jogtanácsosi munkadíj) marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen és teljeskörűen állapította meg, abból helytálló jogi következtetéssel jutott arra, hogy a felek között kártérítés tárgyában 2022. november elején szóban megállapodás jött létre. Ez nem az adásvételi szerződés módosítása volt, hanem a szerződés megszűnése után a szerződésszegéssel okozott kár megtérítése tárgyában kötött külön megállapodás, ami szóban is létrejöhetett. Tudomása szerint az elsőfokú eljárás során az alperes nem élt alakszerűségi problémára alapított érvénytelenségi kifogással, így fellebbezési hivatkozása meg nem engedett ellenkérelemváltoztatás.

[28] Iratellenes a fellebbezés azon állítása, hogy nem hivatkozott arra, hogy a szerződés 2022. november elején megszűnt. Az ekkor folytatott tárgyalással összefüggésben az alperesi képviselő kifejezetten elismerte azt, hogy az adásvételi szerződést nem fogja tudni teljesíteni. (31. sz. jegyzőkönyv 3. oldal 1. bekezdés) A teljesítés megtagadására alapot adó jogos ok hiányában a szerződés a Ptk. 6:179. § (1) bekezdése alapján megszűnt. Csak azért közölt utóbb mégis elállást, hogy amennyiben a teljesítés megtagadása miatt a szerződés megszűnése mégsem kerül megállapításra, annak megszűnése egyértelműen igazolható legyen. E kérdés az elsőfokú eljárás során megvitatásra került, így az elsőfokú bíróság is nyilvánvalóan értékelése körébe vonta.

[29] Valamennyi keresete ugyanabból a szerződésből eredt, így az alávetéses kizárólagos illetékesség mindre kiterjedt. Ha mégsem, úgy az elsődleges kereset vonatkozásában a Pp. 28. § (1) bekezdés c) pontja is megalapozta az elsőfokú bíróság illetékességét. A kizárólagos illetékesség kivételével az illetékesség hiánya az írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően a Pp. 30 § (2) bekezdése értelmében egyébként sem vehető figyelembe.

[30] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében – amennyiben a kereset teljes elutasítására irányuló fellebbezése nem vezet eredményre – az elsőfokú ítélet elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezése helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte. Utalt arra, hogy a 17/2024. (XII.9.) IM rendelet 3. § (1) bekezdés b) pontja rögzíti az eddigi ítélkezési gyakorlatot, melynek az elsőfokú bíróság eljárása megfelelt.

V.

[31] Az ítéltábla az elsőfokú ítélet tényállását az alábbiak szerint helyesbíti: A felek szerződése nem szűnt meg 2022. novemberében. Nem igazolt, hogy a felek között 2022. novemberében szóban a teljesítés elmaradása miatt olyan megállapodás jött létre, melyben az alperes 60.000.000 Ft megfizetését vállalta.

[32] Az ítéltábla az elsőfokú ítélet tényállását az alábbiakkal egészíti ki. A felek szerződése bármely magyarországi termőhelyről származó kukorica értékesítésére jött létre. A szállítási határidő 2022. augusztus 15. napjától 2022. december 31. napjáig terjedő intervallumban került meghatározásra, de ezen belül a felperes írásbeli szállítási rendelkezése szerint kellett teljesíteni az alperesnek. (Szerződés 5. pont) A felek a szerződés teljesítéséből eredő vitákra – értékhatártól függően – a Komáromi Járásbíróság, illetve a Tatai Járásbíróság kizárólagos illetékességét kötötték ki.

[33] A szerződés 7.3. pontja értelmében, ha a szerződésszegés 15 napon keresztül fennáll, úgy a felperes elállhat a szerződéstől és kötbért követelhet. A kötbér mértéke az át nem vett, vagy nem szerződésszerűen teljesített terménymennyiség ellenértékének 20%-a. Amennyiben a felperes a fentiek szerint él elállási jogával, saját választásában joga nyílik az eladó költségére fedezeti vásárlást eszközölni, a fedezeti vásárlással kapcsolatos valamennyi kárát eladóra hárítani, illetve azt az eladóval szemben érvényesíteni. A felperes által megküldött, alá nem írt szerződéstervezet 3. pontjában az szerepelt, hogy a felperes eláll az

adásvételi szerződéstől. Az alperes pedig akként nyilatkozott a tervezetben, hogy a hibás teljesítésével okozott kár vonatkozásában a szerződés aláírásával kifejezetten tartozás elismerést tesz és vállalja, hogy hibás teljesítésből eredő kár megtérítése címén legkésőbb 2023. május 31. napjáig 60.000.000,- Ft-ot megfizet a jogosult irányába. (1/F/6.)

[34] A felperes 2023. június 29. napján kelt levelében már arra hivatkozással állt el a szerződéstől, hogy a szerződésszegéssel összefüggő kár megtérítésére irányuló tárgyalások nem vezettek eredményre, ezért korábbi nyilatkozatát megerősítve a szerződéstől eláll. Felszólította az alperest 49.179.543,- Ft legkésőbb 2023. július 7. napjáig történő megfizetésére. Az elállást az alperes 2023. július 5. napján vette át. (1/F/13.)

VI.

[35] Mivel az alperes másodlagos fellebbezése az elsőfokú eljárás megismétlésére irányult, az ítéltábla elsődlegesen ezt vizsgálta, de azt - a fellebbezésben megjelölt okokból - nem találta alaposnak. A látszólagos keresethalmazat Pp.240.§ (1) bekezdése a) pontja alapján hivatalból is vizsgálendő (Pp. 173.§ (2) bekezdése a) - b) pontjai szerinti) konjunktív feltételei fennálltak. A keresethalmazat elemei ugyanabból a jogviszonyból eredtek, ugyanazon adásvételi szerződéshez kapcsolódó és azonos szerződésszegés jogkövetkezményeinek alkalmazására irányultak.

[36] Az elsőfokú bíróság illetékes volt a látszólagos keresethalmazat valamennyi elemének elbírálására, mert valamennyi keresetre kiterjedt az adásvételi szerződés alávetésének illetékességi kikötése. Megjegyzi az ítéltábla, hogy ellenkező - az elsőfokú ítélet logikájára épülő, azaz a 2022. november elején megkötött megállapodás adásvételi szerződéstől „független” megítélésén alapuló - értelmezés esetén az elsődleges kereset vonatkozásában az illetékesség nem volt kizárólagos. Ebben az esetben az illetékességi kifogás elkésett, mert a Pp.30.§ (2) bekezdése értelmében (más bíróság kizárólagos illetékessége kivételével) az illetékesség hiánya az alperes írásbeli ellenkérelmének előterjesztését követően már nem vehető figyelembe. Emellett, ha a 2022. november elején megkötött megállapodásra nem vonatkozna az alávetéses illetékesség, az elsőfokú bíróság illetékességét a Pp.28.§ (1) bekezdése c) pontja is megalapozta.

[37] Az ítélet hatályon kívül helyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény 1. és 3. pontjában foglalt elvek szerint vizsgálva sem áll fenn az eljárás megismétlésének indoka. Az elsőfokú ítélet indokolása a másodlagos fellebbezési kérelmet megalapozó – azaz a másodfokú felülbírálatot kizáró – módon nem hiányos. A Pp.346.§ (4) és (5) bekezdésének előírásai teljesültek, az elsőfokú bíróság ítéletéből egyértelműen megállapítható volt, hogy a döntését mire alapította. (Az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat indokolása VI. pontjában ennek példaként felhozott 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény az új Pp. hatálybalépését követően indult ügyekben ugyan nem irányadó, de az iránymutatás új Pp. szabályai szellemével nem ellentétes – jogi okfejtései, érvei, elvi megállapításai továbbra is figyelembe vehetőek.)

[38] A fellebbezésben az elsőfokú bíróság ítéletéből hiányoltak nem csorbítják az alperes jogorvoslathoz való jogát. Ezekről függetlenül az alperes teljes körben elő tudta adni a

fellebbezésében, hogy miért találta a bizonyítékok értékelését jogsértőnek. Az elsőfokú bíróságnak ítélete indokolásában arra nem kellett külön kitérnie, hogy miért volt illetékes a keresethalmazat elbírálására. Az 1/F/13 alatt csatolt elállással összefüggésben az alperes által előadottakra pedig az elsőfokú bíróság ugyan ítélete jogi indokolásában külön valóban nem reagált, de azt kifejtette ítélete (21) bekezdésében, hogy az elállásnak (mint egyoldalú nyilatkozatnak) miért nem tulajdonított jelentőséget. Az alperes fellebbezésében foglaltakkal szemben a felperes az elsőfokú eljárás során hivatkozott arra, hogy a szerződés 2022. novemberében megszűnt, így a Pp.2.§ (2) bekezdése sem sérült. (20. sz keresetváltoztatás 3. oldal (3) bekezdés)

VII.

[39] Annyiban alapos volt az alperes fellebbezése, hogy a per adataiból az elsőfokú bíróság tévesen következtetett arra, hogy a teljesítés megtagadása miatt 2022. novemberének elején megszűnt a felek szerződése, s arra is, hogy ekkor a felperest a teljesítés elmaradása miatt ért kár tárgyában szóban a felek között érvényes megállapodás jött létre. Az emiatt a fentiekkel kiegészített és helyesbített tényállás alapján az elsőfokú bíróság ítélete érdemben felülbíráható volt.

[40] Az elsőfokú bíróság az elsődleges keresetet amiatt találta alaposnak, mert azt állapította meg, hogy azzal, hogy az alperes közölte a felperessel, hogy nem tud megfelelő minőségben teljesíteni, a szerződés is megszűnt a teljesítés megtagadása vagy lehetetlenülése miatt. Az ekként már megszűnt szerződés következményeit rendező, az elsődleges kereset alapját képező szóbeli megállapodásra pedig - melynek létrejöttét a felperes sikerrel igazolta - nem vonatkozik az ÁSZF 8. pontja szerinti alakszerűségi előírás. Az ítéltábla álláspontja ezzel szemben az, hogy helyesen hivatkozott arra az alperes, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítás eredményét a Pp.279.§ (1) bekezdésében foglaltak megsértésével értékelte, mert a per adatai sem a szerződés 2022. november elején történő megszűnését, sem a kártérítés tárgyában érvényes megállapodás létrejöttét nem támasztják alá. Az alábbiakban részletesen is kifejtettek szerint az alperes a teljesítést jogos ok nélkül tagadta ugyan meg, de ez önmagában nem eredményezte a szerződés megszűnését. A felperes 2022. november elején a Ptk. 6:183.§-a szerint ugyan gyakorolta választási jogát, de a szerződés léte alatt ezen választási jog gyakorlására is irányadó volt az ÁSZF 8. pontja, így az alakszerűség mellőzése miatt a lehetetlenülés választása ellenére sem szűnt meg a szerződés. A per adatai pedig az elsődleges keresetet megalapozó szóbeli megállapodás létrejöttét egyrészt nem igazolják, másrészt, ha a megállapodás létre is jött, úgy az alaki okból érvénytelen, így nem képezhetette az elsődleges kereset alapján történő marasztalás alapját.

[41] A betakarítás utáni „készrejelentés” alapján és annak időpontja függvényében az alperes a szállítási határidő kereten (2022. augusztus 15.-2022. december 31.) belül, de a felperes „szállítási rendelkezése” szerint kellett volna, hogy leszállítsa a terményt. (1/F/3 alatti adásvételi szerződés 5. pont) Az adott évben nem vitásan már 2022 szeptemberében befejeződött a betakarítási időszak. Az alperes általi „készre jelentés” hiányában a felperes részéről „szállítási rendelkezésre” sem került sor. Az alperes (első ízben) a 2022. november elején megtartott megbeszélésen jelezte, hogy a szerződést nem kívánja teljesíteni, azaz a teljesítést megtagadja. Az alperes vis maiorra hivatkozása minden alapot nélkülöző volt. Az alperes jogos ok nélkül tagadta meg a szerződés teljesítését, ugyanis mint (cégkivonattal is igazolt) termény nagykereskedő, nem maga termelte, hanem magyarországi termelésű és

meghatározott minőségi követelményeket teljesítő takarmánykukorica teljesítésére vállalt kötelezettséget. Az alperes nem igazolt (nem is állított) a teljesítés objektív okból bekövetkező lehetetlenülését megalapozó okot. A szerződésnek megfelelő (nagykereskedelmi szempontból nem jelentős) mennyiségű és minőségű áru beszerezhető maradt. Az, hogy annak beszerzése gazdaságtalanná vált az alperes számára, lehetetlenülést megalapozó okként nem értékelhető. Az alperes és az alperesi képviselő előadásából az derült ki, hogy a szerződésben kikötött meghaladó aflatoxin tartalom nem országos szinten, csupán az alperes régiójában, s ott sem a teljes termény mennyiségét jellemző problémaként merült fel. (6. számú írásbeli ellenkérelem 5. o. (4) bekezdés; 31. számú jkv.4. o. (3) bekezdés)

[42] A Ptk. 6:179.§ 1) bekezdése értelmében, ha a teljesítés lehetetlenné vált, a szerződés megszűnik. A teljesítés jogos ok nélküli megtagadása azonban nem azonos a szerződés lehetetlenülésével, csak az utóbbi eredményezi a szerződés megszűnését. Az elsőfokú ítélet (15) bekezdésében foglaltakkal szemben emiatt önmagában az alperes azon bejelentése, hogy nem fog tudni megfelelő minőségben teljesíteni - azaz a teljesítés megtagadása – nem értékelhető a teljesítés lehetetlenüléseként (Ptk. 6:179.§ (1) bekezdés) és nem ad alapot a szerződés megszűnésének megállapítására. A Ptk. 6:183.§-a alapján a felperes gyakorolhatta a választási jogát, s választhatta a késedelem jogkövetkezményeit is (teljesítést kér; késedelemből eredő kárát érvényesíti), amely jogkövetkezmények nem szüntetik meg a szerződést. A szerződés azzal szűnik meg, ha a teljesítés jogos ok nélkül történő megtagadását követően a felperes a Ptk. 6:183.§-a alapján a jogszabályoknak és a szerződés alaki előírásainak is megfelelően él a választási jogával és a szolgáltatás lehetetlenné válását választja.

[43] A felperes is így járt el, az előző évi alperesi teljesítési problémákra figyelemmel a szolgáltatás lehetlenné válásának jogkövetkezménye alkalmazását választotta. E jog gyakorlására azonban még a szerződés fennállása alatt került sor. Ha a Ptk. 6:183.§-a értelmében a választásra jogosult a szerződés megszűnéséhez vezető lehetetlenülés alkalmazása mellett dönt, e nyilatkozatára is vonatkoznak az ÁSZF 8. pontja alakszerűségi előírásai, melyek nem csak a szerződés módosítására és megszüntetésére, de „ezen túlmenően a szerződő felek minden olyan egyéb jognyilatkozatára vonatkoztak, amelyek jogaik megóvásával vagy gyakorlásával kapcsolatosak”, így a választási jog gyakorlásával kapcsolatos nyilatkozatra is.

[44] A Ptk. 6:4. § (1) bekezdése értelmében a jognyilatkozat joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozat, amely a (2) bekezdés szerint szóban, írásban vagy ráutaló magatartással tehető. A Ptk. 6:183.§-a alapján - a teljesítést jogos ok nélkül megtagadása esetén - a választási jog gyakorlására jogosult fél nyilatkozata ilyen joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozat. A Ptk. 6:6. § (1) bekezdése értelmében, ha jogszabály vagy (mint a perbeli esetben is) a felek megállapodása a jognyilatkozatra meghatározott alakot rendel, a jognyilatkozat ebben az alakban érvényes. A Ptk. 6: 7.§ (1) bekezdése értelmében, ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták, míg a (2) bekezdés szerint, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta.

[45] A Ptk. 6:183. §-a és 6:179.§ (1) bekezdése, a Ptk. jognyilatkozat alaki érvényességére vonatkozó előírásai és az ÁSZF 8. pontjának együttes és helyes értelme figyelembevételével a felperes nem gyakorolta érvényesen a Ptk. 6:183.§-a alapján őt

megillető választási jogát, így az alapján a szerződés nem szűnt meg. A per adatai szerint felperes választási jogának gyakorlására vonatkozó írásbeli jognyilatkozat 2022. november elején nem készült. A felek 2022. november eleji (vitatott) szóbeli megállapodása sem értelmezhető ekként.

[46] A szerződés 2022. november elején történt bizonyított megszűnése hiányában téves az elsőfokú bíróság azon okfejtése is, hogy a felek ugyancsak 2022. november eleji szóbeli megállapodása már egy megszűnt szerződés keretein kívül eső, olyan megállapodásként értékelendő, ami a felek jogviszonyára egyébként irányadó alakszerűségi előírások figyelmen kívül hagyásával bírálendő el. A felperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltakkal szemben - az alperes anyagi jogi kifogása (Pp. 199.§ (2) bekezdés b) ba) alpont) – nem a fellebbezésben jelent meg első ízben (így nem minősül meg nem engedett ellenkérelem változtatásnak), az alperes már a perfelvételi szakban hivatkozott arra, hogy az ÁSZF 8. pontjában foglaltaknak megfelelő, alaki szempontból érvényes megállapodás nem jött létre a felek között. (15. számú jkv. 4. o.) E hivatkozására az elsőfokú ítélet ki is tért. (Elsőfokú ítélet (12) bekezdés)

[47] A per adatai – azok közül is elsődlegesen a 2023. június 29. napján kelt elállás (1/F/13.) szövege – a kártérítés tárgyában létrejött, az elsődleges kereset alapját képező megállapodás létrejöttének hiányát támasztják alá. Az 1/F/13. alatti iratban a felperes ugyanis akként nyilatkozott, hogy a felek a szerződésszegés miatti kárának megtérítésére irányuló tárgyalásokba bocsátkoztak, de azok nem vezettek eredményre, azaz a felperes az elsődleges keresetét a saját elállásában előadottal ellentétes tényállásra alapította. Az alperes azon érvelése helyes, hogy értékelendő az is, hogy az 1/F/13. szám alatti iratban az alperes nem a felek között létrejöttnek állított megállapodás jogkövetkezményének alkalmazását kérte, sőt egy szóval sem utalt a megállapodás létrejöttére, noha ezt megtehetette volna akkor is, ha – állításának megfelelően – az elállással csak be akarta biztosítani a szerződés megszűnését. Az elsőfokú bíróság a szerződéstervezet létrejöttét is tévesen értékelte a megállapodás bizonyítékeként. A szerződéstervezet elkészítésének nem csak egy korábbi szóbeli megállapodás lehet az „ésszerű magyarázata”, de az alperesi érvelésnek megfelelően az is, hogy a cégtársakkal való megtárgyalás érdekében a megkötendő megállapodás tervezetének megküldését kérte az alperesi ügyvezető. Azt az alperesi állítást pedig nem vitatta (így nem is cáfolta) a felperes, hogy a tervezet csak 2022. decemberében, az ünnepek előtt jutott el az alpereshez. Emiatt nincs jelentősége annak, hogy arra az alperes csak 2023. januárjában reagált, s hogy a tervezet aláírásától való elzárkózása mögött milyen ok áll.

[48] A szóbeli megállapodás - létrejötté esetén - sem értékelhető az ÁSZF 8. pontja alaki előírásaitól függetlenül. Az ÁSZF 8. pontja a szerződés módosítását és megszüntetését is írásbeli alakhoz kötötte, e követelménynek pedig a szóbeli megállapodás nem felel meg. A felek - megállapodás létrejötté esetén – elvárható módon egy rövid, aláírt feljegyzésben rögzíthették volna annak lényegi tartalmát, a részletkérdéseket egy később megküldendő tervezetre hagyva. A Ptk. 6:94. § (2) bekezdése értelmében ugyan a szerződés a kötelező alakosság mellőzésével történt módosítása, megszüntetése vagy felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött, a perbeli esetben azonban a szerződés módosításának (megszüntetésének) alaki hibája ekként történő orvoslása sem valósult meg. A fentiekre tekintettel a létrejöttében bizonyítatlan, létrejötté esetén pedig - alaki okból - érvénytelen megállapodásra alapított elsődleges kereset nem alapos.

VIII.

[49] Ha a másodfokú bíróság elsőfokú bíróságétól eltérő álláspontja szerint az eshetőlegesen viszonyban álló keresetek közül az elsődleges kereset alaptalan, akkor a másodfokú bíróság - hatályon kívül helyezési ok hiányában - az ügy érdemében dönt [Pp.383. § (1) bekezdés]. Ha - a halmazatban álló keresetek szoros ténybeli és jogi összefüggése miatt - a sorrendben későbbi kereset vonatkozásában nincs szükség további tárgyalásra, akkor a másodfokú bíróság az ügy érdemében - ezen belül a sorrendben későbbi keresetről - a rendelkezésre álló adatok alapján dönt. [Pp.383. § (3) bekezdés] Ha pedig a sorrendben későbbi kereset érdemi elbírálásához további tárgyalásra van szükség, a másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatja és az elsődleges keresetet elutasítja [Pp.341. § (3) bekezdés, 383. § (4) bekezdés)], ezt követően az eljárást az elsőfokú bíróság folytatja [341. § (3) bekezdés]. A konkrét esetben a másod- harmad – és negyedleges keresetek elbírálásához – az alábbiakban kifejtettek szerint – további tárgyalásra nem volt szükség, ezért azokat (e sorrendben) érdemben vizsgálta az ítéltábla.

[50] A felperes látszólagos keresethalmazatban álló másodlagos, harmadlagos és negyedleges kereseteinek az alapja nem a szóbeli megállapodás volt. A meghírusulási kötbér alperes általi megfizetése csak a teljesítés követelését zárta ki (Ptk. 6:187. § (1) bek.), ugyanakkor nem korlátozta azt, hogy a felperes a Ptk. 6:187. § (3) bekezdésében foglaltak szerint a kötbért meghaladó kárát érvényesíthesse.

[51] A Ptk. rendelkezései szerint a fedezeti vétel és a fedezeti eladás is a kártérítés egyik módja. A bírói gyakorlat szerint „fedezeti jellegű” az a beszerzés is, ha a megrendelő nem kieső árumennyiséget pótolja, hanem a már meglévő árukészlete egy részét kényszerül felhasználni a saját kötelezettségei teljesítéséhez. (BH2004.191.) A Ptk. 6:141. §-ához kapcsolódó – az új Ptk. talaján is mértékadónak tekinthető – bírói gyakorlat szerint fedezeti szerződés megkötése nélkül is tényleges kárként ismerhető el a szerződéses ár és a szerződés megszűnésének időpontjában irányadó piaci ár különbsége, ha – mint a perbeli esetben is - a szerződés tárgyának van tőzsdei, vagy más mértékadó piaci ára (BH2004.191; Kerszöv Complex CD Jogtár, Ptk. 6:141. §-ához fűzött magyarázata). (Győri Ítéltábla 20.094/2022/5/I.) Fedezeti vételre akkor kerülhet sor, ha a teljesítési érdek kielégítése meghiúsult.

[52] Helyesen hivatkozott arra a felperes, hogy a fedezeti vétel, illetve ahhoz hasonló helyzet nem csak a Ptk. 6:141.§-ban is nevesített elállás vagy felmondás esetén áll fenn, hanem a kötelezettnek felróható lehetetlenülés esetén (Ptk.6:180.§ (2)-(3) bekezdés), illetve akkor is, ha a teljesítés jogos ok nélkül történő megtagadása esetén a jogosult a lehetetlenné válás jogkövetkezményének alkalmazását választja. (Ptk. 6:183.§; Ptk. Nagykommentár Ptk. 6:141.§-hoz fűzött magyarázata) A felek szerződésének részét képező ÁSZF 7.3 pontja e jogok vonatkozásában sem tekinthető olyan joglemondásnak vagy jog korlátozásának, mely alapján csak elállás esetén érvényesíthetné a felperes e jogait.

[53] A felperes - utóbb már az alperes által sem vitatottan - továbbértékesítési céllal vásárolt takarmánykukoricát, azt nem dolgozza fel, nem használta fel saját gazdálkodásában. Ezzel összhangban azt nem is a felpereshez, hanem a megjelölt fuvarozási pontra kellett az alperesnek beszállítani legkésőbb 2022. december 31-ig. (Szerződés 3. pont; ÁSZF. 2.1 pont)

Amennyiben az alperes jogos ok nélkül megtagadja a teljesítést, úgy a felperes - függetlenül attól, hogy választási jogát az alperes felé kifejezésre juttatja vagy a szerződéstől eláll, saját kötelezettségeinek vagy újabb (fedezeti) szerződés megkötésével, vagy saját korábban is meglévő készlete fedezeti jellegű felhasználásával tud már csak eleget tenni. Mindkét esetben megghiúsul (okafoyottá válik) a teljesítésében megtagadott szerződéshez kapcsolódó teljesítési érdek kielégítése.

[54] Egy felpereshez hasonló volumenben kereskedő cég esetén élet - és ésszerű, hogy tartalék kerül képzésre. A tartalékképzésre is tekintettel nehezen igazolható valamely – a teljesítés megtagadását követő – vétel fedezeti jellege. Előreláthatóan a teljes takarmánykukorica forgalom vizsgálata sem vezet e téren eredményre, s szükségtelen is lenne ennek tételes igazolására kötelezni a felperest. Arra ugyanis a szerződés tartalma alapján mindenképpen számítani kellett az alperesnek, hogy legkésőbb 2022. december 31-ig a felperesnek saját kötelezettségei teljesítéséhez vagy fedezeti ügylettel vagy saját tartalékaiból biztosítani kell a teljesítés megtagadása miatt kieső kukorica mennyiséget. Amennyiben nem igazolható, hogy a tartalék azon ügyletre került felhasználásra, melynek éppen a felek szerződése volt a fedezete, abban az esetben a megcsappant tartalékban (vagy annak visszaállításában) mutatható ki a felperes kára. Erre tekintettel fedezeti ügylet megkötése esetén annak tartalma alapján, a saját készletből történő pótlás esetén pedig a tartalék feltöltése időpontjában vagy - ennek igazolása hiányában is – legkésőbb a teljesítési határidő záró időpontjában irányadó piaci árban határozandó meg a jogosult kára.

[55] Sem a perbeli adásvételi szerződés, sem az „Értékesítési szerződés” (GCV 15-22), nem utalt olyan összefüggésre, hogy a perbeli adásvételi szerződéssel megszerezni kívánt terménnyel éppen az „Értékesítési szerződést” teljesítette volna a felperes. 2022. novemberét, illetve a pert megelőző ilyen tartalmú felperesi nyilatkozat nem áll rendelkezésre. Az alperesi teljesítés kiesésével összefüggésben az 1/F/9 alatti ügyletek fedezeti jellege sem állapítható meg, mindegyik korábban kelt, mint a teljesítés megtagadásának közlése, így a másodlagos kereset nem alapos.

[56] A saját készlet felhasználása miatti kár mértékére vagy a felperes által állított felhasználási időpont (2022. november 16.-18.) vagy a szerződés 5. pontjában meghatározott végső szállítási határidő (2022. december 31.) szerinti piaci ár az irányadó. Utóbbi időpontban az alperesnek is számítani kellett arra, hogy a felperes teljesítéshez fűződő érdeke megghiúsul, s legkésőbb ekkor más módon kell, hogy teljesítse saját kötelezettségét. Mivel mind a 2022. novemberi (140.900,-Ft/t), mind a 2022. decemberi (138.857Ft/t) tőzsdei ár (1/F/11) magasabb volt, mint amivel a felperes keresetében számolt saját ügyletei alapján (127.030,-Ft/t), az ítéltábla a harmadlagos keresetnek megfelelően határozta meg a felperes kárát.

[57] A fentiekre tekintettel az ítéltábla a Pp.383.§ (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes elsődleges keresetét elutasította. A másodfokú eljárásban vizsgált másodlagos keresetet is elutasította, s az alperest a harmadlagos kereset alapján és felperes teljes pernyertessége szerinti elsőfokú perköltségben marasztalta. Helyesen utalt ugyanis arra a fellebbezésében a felperes, hogy látszólagos tárgyi keresethalmazat esetén bármelyik keresetnek helyt ad a bíróság, a felperest teljes pernyertesnek kell tekinteni és perköltségként megilleti az általa előlegezett kereseti illeték (1.500.000,-Ft), illetve perköltségként az elbírált keresetek közül a nagyobb perértékű kereset alapján megállapítható

jogtanácsosi munkadíj (1.402.355,-Ft). (Kúria Pfv.21.380/2021/5. számú precedensképes ítélet (34) bekezdés; BDT.2022.4568)

[58] Az eredménytelenül fellebbező alperes a Pp. 83.§ (5) bekezdése alapján a másodfokú perköltségét maga viseli, illetve köteles a Pp. 83.§ (1) bekezdése alapján a felperes alperesi fellebbezés miatti 701. 178,-Ft összegben felszámított, a felperes saját fellebbezése után pedig a lerótt illetékből álló (40.828,-Ft) másodfokú perköltség megtérítésére. Saját fellebbezése után a felperes jogtanácsosi munkadíjat külön nem számított fel, így arról a Pp. 81.§ (1) és 82.§ (3) bekezdése alapján az ítéltábla sem határozhatott.

Győr, 2025. április 10.

Dr.Ferenczy Tsmás s.k.
a tanács elnöke

Dr.Mészáros Zsolt s.k.
előadó bíró

Dr.Kovács Zsolt s.k.
bíró